

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Syntagma Iuris || Vniversi, Atqve Legvm || Pene Omnivm
Gentivm, Et || Rervm Pvblicarvm Præcipvarvm,||**

Grégoire, Pierre

Francofurti ad Mœnum, M.D.XCIX.

VD16 VD16 G 2999

11 de Diuisione substitutionum.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-97739](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-97739)

nolit adire, si non possit, &c. omnem substitutionem esse conditionalem. At ratione aliarum conditionum quam que substitutionum sunt, interdum substitutionem dici fieri pure, id est, cum alia conditione quam naturales substitutioni non miscentur: interdum dici fieri sub conditione, cum alia admiscetur. Ita intelligendus Iulius Paulus, dum ait, *l. 3. sentent. tit. 6. §. 11.* substitui & pure & sub conditione posse. Sic & alia pleraque legum capita explicanda. *l. qui liberos, §. 8. ibi gl. in verb. pure. l. coheredi, §. coheredi, de vulg. l. in ratione, §. quod vulgo, ad l. Falc. Boer. q. 38. num. 27.* Neque ideo putandum est minus substitutionem institutionem esse, quod ea sit conditionalis, *l. in ratione, §. 1. §. quod vulgo, ad l. Falc.* Quemadmodum non ideo minus emtio dicitur, quod ea conditionalis sit, *§. penult. de emt.* Numerus $\dagger$ prioris & secundus non mutat substitutionem rerum, sed facit ordinem. Quare si primus gradus vitietur vel de medio tollatur, vt si ante additionem institutus non possit esse heres, testamentum vires accipit a secundo gradu: & tunc secundus institutus primus fit, *l. 3. §. fin. de lib. & posthu. l. ex factis §. Lucius, de vulg. P. l. §. fin. de her. instit.* Quod & de deficiente 2. de 3. & 4. & sequentibus gradibus intelligendum. Substituere enim nobis possumus iure ciuili 2. 3. 4. & vltiori gradu, *l. 1. de vulg. P. §. 1. eo. apud Iustit. l. §. posthumus, 14. de lib. & posthu. P.* Nam & appellatione secundus heredis, vltimus vocari continentur: vt secundum nuptiarum nomen, ad repetita & 3. & 4. loco nuptias pertinet, *gl. in rub. de sec. nupt. C. per l. si quis prioris, §. tamen, eod. vt in electione, in c. cum Vintoniensis, 25. de elect.* Vel quod semper respectu deficientis gradus, qui proxime vocatur, secundus dicitur, & in sequentibus suo ordine locum habent. $\dagger$ Hodie $\dagger$ tamen constitutionibus regis substitutionis gradus restricti sunt. Atque in constitutionibus Aureliacensibus, in *constitutio habitis in comitis Aurelia, 1500. articulo. 59.* vt obuiam libitibus eatur, iussum iudicibus, ne habeant rationem substitutionum vltra duos gradus post primam institutionem numerandos, in quacunque fuerint dispositione facti, siue in contractu matrimonii, siue in vltima voluntate. Subinde constitutiones Molinenses cauentur anno Domini 1566. id ipsum, *constit. Molinensium, 57. sed potestatem substitutionis ad quartum prorogantur gradum, non vltra.* Atque placuit ea lege, tenci quoque & subiaci substitutiones factas ante constitutiones Aureliacenses: dummodo quaesitum non fuisset ius alicui viuenti. His ad stipulari videtur nouellatum constitutionum lex quaedam, *nouell. 159. §. penult. in authent. de restit. fideicom. quae tradit prohibitiones alienationis, extendi non debere vltra quatuor generationes vel gradus.* Vbi ratio haec, *περὸν τὸν ἴδιον ἐδίδον ἀνὰ γενεὰν ἢ πατρὸς, τὴν ἀρὰν ὅσον ἡγεῖται τὸν τοιαύτων ἐστὶν ἀπὸν ἀρὰν ἡλικίαν,* id est, & praeter modum scrupulosa diligentia visum est plenum, si post quatuor generationes huiusmodi quaestionem producerimus in medium. In qua explicatione monitum lectorum velim, vulgarem authenticorum omittendam esse interpretationem, quae verba illa perperam vertit, titulo de restitutions fideicommissi. Sic quarta generatio, olim terminum constituit apud Deum remunerationis, vel vindictae terrestis, *Genes. 14. Exod. 4.* Neque affectio, vel proximitas sanguinis quartum gradum egreditur, vltra quam licite nuptiae, *c. si de consang. & affinit.* Et proinde cum cesset affectio post quartum gradum, nihil interesse videtur defuncti, curare vt bona restituantur iis, qui de familia sunt post hunc gradum: & sine causa iusta videbitur interdiceret alienationem per onus substitutionis, quae videtur nudam tunc praecipuum de non alienando, *authent. vos qua, C. com. de leg. Et nudum praecipuum de non alienando, in l. Lucius Titius, §. de leg. 3.* Et quando nihil interest paciscentis, ne alienatio fiat: id ipsum ab eo cauere nequit, *l. penult. in iuncta gloss. de part. P. l. in iuncta gl. de part. inter emt. & ven. C. gl. & text. in l. ea lege, de condit. ob caus. C.*

De Diuisione substitutionum. Cap. 11.

- 1 Substitutionum prior diuisione in simplices & duplices, & quae sunt alia in directam, & indirectam. alia in sex species, in vulgarem, pupillarem, &c.
- 2 Directa substitutio quae, quando obliquatur facta in codicillis: & quando in codicillis directa remanet. tres casus. Directa verba quae essent ciuilia, & non ciuilia, num. 3. 4. 5.
- 6 Indirecta verba substitutionum quae.
- 7 Communia verba substitutionum.

8 Verba dubia quomodo interpretanda.

9 Substitutiones num. sint Aquilana, Velleiana, & Iulianiformulae.

10 Vulgaris & pupillaris, duae verae & simplices substitutiones, aliae ex illis.

Prior $\dagger$ substitutionum diuisione, erit Modestini, *l. 1. de vulg. vt* alia sit simplex, alia duplex. Quae verba, non ad casus vulgares, sed ad species substitutionum sunt referenda. Simplex ea erit, quae vnicam substitutionis continet speciem: si solum vulgaris, sola pupillaris &c. Duplex, quae duas vel plures sub se continet, facit *l. coiri, pro sec. P. leam quam, C. de fideicom. l. 1. §. si quis simpliciter, & l. inter stipulantem, in princip. de verb. obli. P.* veluti, *Lucius & Titius heredes sunt, inuicem substituo, & alter pubes, alter impubes sit, vt in l. Lucius, 45. de vulg. l. precibus, de impub. C.* Sic compendiosa erit duplex, quae cum plura tempora contineat, sub verborum compendio, varias etiam substitutiones complecti potest. Fit enim sub conditione quando cumque decesserit institutus, vel si intra 25. annum, vel intra aliud tempus, quo vulgaris pupillaris, & fideicommissaria continentur, *l. precibus & l. centurio, de vulg. P.* Reciproca quoque duplex quae pluribus diuersi iuris vel aetatis institutus fit, & alterum in alterius locum, per mortem vel alium defectum vocat. Et ita in ea potest contineri vulgaris & pupillaris si in puberibus fiat, & mater excluderit, *l. Lucius, eod.* Et Bartolus ait, in hac contineri posse octo substitutiones & fideicommissariam. Substitutionum rursus, quaedam sunt per se simplices: & aliae per se duplices. Per se simplices sunt vulgaris, pupillaris & exemplaris: quae tamen duplices esse possunt extensue, non natura. Quomodo interdum vulgaris continet pupillarem, & pupillaris vulgarem. Duplices per se, compendiosa & reciproca. $\dagger$ Secundo, $\dagger$ diuisione substitutionum, in directam, & in indirectam. Directa est in qua locum non habet aliqua quartarum deductio, neque quaequam remanet apud institutum, sed ex integro substituitur ad integram, quando succedit, vocatur hereditatem: accipitque directo, id est, nulla persona interposita a testatore, hereditatem, neque ab ipso, qui pro non adiecto habetur, quando substitutus admitti potest. Ita nuda voluntate sine alterius ministerio fit heres. *l. cum heredes, de acq. post. P. notat gl. in ca. pastor alio, de cau. pos. Indirecta seu obliqua substitutio est, in qua substitutus accipit hereditatem testatoris, per manus heredis instituti, vel succedentis ab intestato. *leam quam, C. de fideicom. l. precibus, in fi. de impub. C. Directa tantum fit in testamento, non in codicillis: quia in testamento solum institutionem receptum est fieri. l. hereditatem, C. de codic. §. pen. eo. tit. ap. Iustit. d. leam quam, l. hereditas, C. de iis quibus, vt in iudic. l. quod per manus, de iure codicil. P. Indirecta, obliqua, quae & fideicommissum dicitur, etiam in codicillis fieri potest, proxime cit. ll. $\dagger$ Et $\dagger$ proinde si directa fiat in codicillis, obliquatur & conuertitur in fideicommissariam, retenta significatione verborum prout sonant: commutatione sola, vt directa in indirecta conuertatur. *l. Scavola, vbi & gl. Bart. & Angel. ad S. C. Trebel. P.* Sic recte Guill. Benedictus scribit in *ca. Rayninus, ad verba, adiciens vt Alerecha, nu. 3. par. sec. intelligi debere l. unicam, §. fin. autem aliquid, de cad. toll. C. dum dicit in quacunque vltima voluntate posse fieri substitutionem scilicet, vt si in codicillis fiat, obliquetur, nec plus dicitur quam duraret directa, si iure directo valeret. Cape exemplum, vt si vulgaris duret vltique ad aditam hereditatem, *l. post aditam, C. de impub.* si pupillaris, vltique ad minus tempus adiectum quam sit pubertatis, puta ad decennium. Tunc illud tempus quoque obliquata non egredietur, *l. si ita quis substituerit, de v. n. P.* Ceterum, tunc demum obliquari dicemus directam, si constet testatorem voluisse codicillari. Nam si constet eum voluisse non codicillos, sed testamentum condere, non obliquatur, nec iure codicillorum valent tabulae, *l. de iure codicil. P. l. coheredi, §. cum filie, eod.* quia actus agentium non operantur vltra eorum intentionem, *l. non omnis, de reb. credit. in P.* Indubiis tamen, si apposta est institutio vel exhereditatio, censetur testator voluisse testamentum condere, *l. non codicillum, C. de testam. si non apponantur, codicillari, l. illud, §. tra. l. de iure codicil. P. Not. hac gl. & doct. in d. l. non codicillum, Jo. de Plarea, & Ang. in §. 1. de vulg. gloss. in l. verbis ciuili. eod. P. $\dagger$ Aramé $\dagger$ excipe tres casus, in quibus directa substitutio in codicillis facta, directo quoque, valet. Primus quando statutum ciuitatis, aut patriae consuetudo id pmitteret. *Bal. in l. de quib. d. colla. vers. ite queritur, de legib. P.* Secundus, quando codicilli a patre inter liberos sunt, vel inter alios ab intestato succedentes, qui si ex substitutione in codicillis facta directo vocentur, directe succedunt, & totum capiunt****

nulla quarta deducta secundum Bartolum, in l. militis codicillis, de milit. testa. P. Ludo. Rom. consil. 179. colum. 13. Quod & aliqui pro-rogant ad relicta ad pias causas, vt quæ habent fauorem libero-rum: quod tamen reprobat Baldus, in l. 1. §. si. d. hic quare an here-ditas. C. de sacrosan. eccles. Guill. Bened. ad d. ver. adiciens: vt e. Al-terocha, nu. 5. in ver. testamentum, 3. Tertius, in militis codicillis, l. militis codicillis, de milit. testa. P. ¶ Directa ¶ substitutio verbis di-rectis fit, quæ autem directa sunt, copiose explicat Guil. Bened. in 2. par. repet. ca. Raynutius, ad ver. eadem succederet. fere per totum. Ea porro, vel ciuilia, vel non ciuilia dici solent. Ciui- lia directa primum habentur ea, per quæ adiri potest hereditas, nulla petitione ab alio medio facta, vel iure ciuili vel prætorio, l. cum heredes, de acquir. posse. P. Potissimum in Gallia, vbi le mort. fait le vis. Late Chassan. in rub. des successions, §. 1. in consuetu. Bar. Quæ ta- men consuetudo non habet locum in substituto, qui non iustit, seu possessionem non accipit ab here de mortuo, sed ab ipso testatore, item Chassan. §. 4. eius. tit. ad ver. Et font. fait, vsque ad ver. sed iuxta prædicta quare. 2. Verbum, per quod immediate succeditur testatori, directum habetur, l. eam quam, C. de fideicom. veluti verbum, moriatur, vt in cap. si pater, de testa. in 6. 3. Verbum, quod alterius excludit ministerium, directum dicitur, l. si quis ita, de v. usufruct. in P. vt, Adicio, si talis moriatur, bona mea tali adicio, tit. de eo cui li. cau. bo. adici. ap. Infirmita. l. 2. de fideicom. liberi. P. Idem in verbis, Ad iudico. l. sed si res, com. diuid. §. si. de offi. iudic. Assigno, §. 1. de assign. liber. ca. 2. de offic. ordin. in 6. l. qui pars, de acquir. hered. l. 1. quan. non pet. par. C. Accrescat, si testator dixerit, Cedo, constituo, restituo, Bal. in l. humanitatis, C. de impuber. do. distribuo: qua ipse testator tunc sibi arrogat executionem, & donare est accipientis facere, §. sic itaque, de act. Item, instituo, vt constat ex titulis de he- redibus instit. heres esto, Bar. in l. centurio, num. 15. de vulg. P. dici- uilia hæc putat Bartol. quod a lege duodecim tabularum fuerint introducta, Bartol. in dict. l. centurio. Vt alia non ciuilia quæ ali- unde habent inuentionem, vt, Dominus est, l. verbis ciuilibus, de vulgari. & quæ diriguntur ad substitutum, vt, Ipse manu iua ca- piat, & non ab alio, dict. l. eam quam. Quod ad me pertinet, nec verbosas fuisse leges duodecim tabularum mihi persuadeo: ne- que vile immorari in istis verborum differentiis & occupatio- nibus, de quibus controuertunt interpretes, num ciuilia vel non ciuilia sint: cum & indignum hoc leges nouæ existimauerint, l. quoniam indignum, 15. de testam. Cod. l. in legatis, Cod. de legat. ¶ Indirecta ¶ verba quæ sunt, recte ex superioribus colligi pos- sunt lege contraria, quando per ea res a testatore recta non transeunt in aliquem, gloss. in l. 2. ad ver. adiciones, Cod. commu. de leg. Dicuntur & precaria & fideicommissaria, qualia dicunt, resti- tuant, l. coheredi, §. cum filia, de vulgari. & alia, in l. fundi Trebatiani, de v. usufr. legat. P. vt detur, distribuantur, quando talis decesserit, tali, Bartol. in l. centurio, num. 20. & 21. de vulgari. l. cum quidam, de leg. 2. l. verbum reddendi, de verborum significat. reddatur, Bar. in dict. l. centurio, num. 45. volo, cupio, mando, fideicommitto, §. final. de sin- gul. reb. per fideicom. relic. l. 2. Cod. comm. de leg. ¶ Quibus ¶ addere licet verba communia, quæ & directe & oblique intelligi pos- sunt: qualia putant, remaneat, l. si cum ante, Cod. de donation. ante nupt. reuertatur seu redeat, l. 1. de donat. l. 2. de aliment. & ciba. legat. P. perueniat, Archid. in ca. cum qui, de preb. in 6. l. 2. §. peruenisse, de rei vind. l. heredes mei, in 1. l. cum ita, ad Senatus. Trebell. vbi dire- ctum est, perueniat: & obliquum, in l. fideicommissum, §. hæc verba, de leg. 3. l. heredibus, §. fin. & dict. l. heredes mei, §. cum ita, heres esto, l. final. Cod. de hered. instit. His omnibus addit exempla Guil. Bened. in cap. Raynutius, par. 2. ad ver. eadem impuberi, numero decimo quinto, de testamen. De verbo pertinet, & Bart. in l. Cen- turio, de vulgari, numero quadragesimo nono, de verbo, habeat, numero quinquagesimo, de verbo, remaneat, 51. de verbo, succe- dat, 52. de verbo, reuertatur, 53. deuoluatur, 54. & de aliis sequen- tibus numeris, quæ si scrupulosius videre desideras, eum consu- lito. ¶ Obseruabis ¶ autem in dubiis communibus verbis, inspi- ci substitutiones, quibus adiciantur, directe & oblique: vt si in pupillari ita dictum, Si filius meus heres non erit, hereditatem meam restituat Titio, directe intellige: quia ibi est facti restitutio non iuris, l. inter omnes, in m. l. a. gl. qui satis, cog. Item in dubia men- te testatoris, pro directe fit interpretatio gloss. in d. l. verbis ciuilib. si tamen de voluntate constet ea, vt potior sequenda, l. cum vi- rum, C. de fideic. l. cum questio, in princ. & fin. C. de lega. l. in conditio- nibus, & l. Publius, de condi. & dem. l. 2. C. com. de lega. Et sententia verbis præponenda, vt animus corpori, c. sedulo, 38. dist. Mutat & proprietatem verborum non solum mens loquentis, sed & vsus

loquendi, l. Labeo, de supel. legat. P. c. quamquam, 2. q. 7. c. quamuis, de verborum signific. qui ex consuetudine maioris partis incola- rum ciuitatis, vel loci penditur. Panormit. in c. ex parte, & ibi gloss. in ver. primo casu, de censib. nisi ad vsum loquendi testantis nos referamus, qui solus sufficit, l. librorum, §. quod tamen Cassius, de leg. ¶ Subdiuiduntur ¶ rursus substitutiones directæ, gloss. in §. 9. quæ ratione, de pupill. gloss. in ca. Raynutius, in ver. abique liberis, de test. in 6. sex species, in vulgarem, pupillarem, exemplarem, milita- rem, compendiosam & reciprocam. Quibus alias addit tres Ma- rius Salomonius, ad l. Gallus, de liber. & posthum. Aquilianam, Velleianam, & ex consilio Iuliani. De Aquiliana dicit mentio- nem fieri in principio l. Gallus Aquilius, de liber. & posth. P. De Velleiana, in §. & quid si tantum, & §. nunc de lege Velleian. eius- dem legis. De Iuliana, in §. si. eiusd. l. Sed inibi animaduerte, casus illius legis pertinere potius ad conditionalem institutionem, quam ad substitutionem, vt docetur ex lege si mater, §. 1. de vul- gar. P. Et quamuis substitutio sit condicionalis, scilicet secundi heredis institutio: tamen non conuertitur propositio, vt omnis condicionalis institutio sit substitutio. ¶ Addo ¶ duas tantum mihi principales substitutiones videri, vulgarem & pupillarem. Ceteras autem ad has referri, vel ex his compositas: vt exemplaris, exemplo pupillaris inducta. Militaris vtraque esse potest spe- ciali iure: compendiosa & reciproca, vtraque; continere possunt. Ideo in Pandectis, titulus substitutionum, in epigrapha de istis duabus meminit, De vulgari & pupillari substitutione. Et in insti- tutionibus iuris ciuilib. duo tituli tantum, De vulgari & De pupil- lari. Quæ quamuis vera sint, tamen facilius explanationis gra- tia, de vtriusque speciebus separatim Deo fauente agemus.

De vulgari substitutione. Cap. 12.

1 Vulgaris substitutio quare inducta, vnde dicta quæ sit, diuisio in expressam, & mixtam, & mixtam, & quæ vtraque formule v- triusque, & finis. Nu. 2. & 5.

4 Substitutio casus expressæ ad porrigitur ad omnißum.

6 Substitutio vulgaris num in Gallia locum habeat, & quando, & num. 7.

Vulgaris ¶ substitutio, vt paucis dicam, ideo dicta, quod vul- go a quolibet inter testandum fieret, ne metu ex defectu heredis instituti primi intestatus fieret, & ex lege Papia ad fitem bona deferrentur, l. vni, in princ. de cad. tol. Facile enim probatur l. C. hanc testatorum providentiam. Cum enim concessis- sent, vt vti quisque legasset super familia pecunia sua, ita us es- set, l. verbis, 12. tabel. 100. de verbor. sign. P. necessario permitti o- portuit, vt quibus permisa institutio heredis, permitteretur & cautio, ne sine herede decederet deficiente primo, vel ante mortem testatoris, vel ante aditam hereditatem, vel eo repudi- ante. Atque satis constanter veteres decreuerunt, testamento- rum iura ipsa per se firma esse oportere, Cuius in l. illa institutio, 32. de hered. instit. P. Eadem ratione quotidianam quaestionem, vul- garem dici nemo dubitat, de qua & vulgus quarat, l. vulgaris est questio, & l. si seruus nauem, de surr. P. Hinc & vulgarem modum loquendi, l. si quando, de vulg. §. 1. l. cum vulgari, de do. præleg. Vel vul- garem substitutionem dicemus, quod ius commune sequatur, vt in l. dicto, §. extra, de iure fisci, P. ¶ Distin- mus ¶ autem eam, vt sit substitutio directa, sine aliquo speciali, facta in locum & sub- sidium, l. potest, 36. de vulg. §. 1. eod. apud Instin. instituti. Circumci- do hic, vt opinor, superflua adiecta a Iafone, Azone, & ceteris: vt, Quæ a quolibet & quilibet, &c. Vbi excitatur pugna de lana ca- pina. Nostra verba, sine aliquo speciali, vtrumque; demonstrant, & ab idoneis tantum fieri ostendunt, & idoneis, iuxta l. vt grada- tum, de muner. & honor. P. Separantque a pupillari, exemplari & militari, vbi specialia inuenies, in prima, pupillari, l. moribus, de vul- gar. in secunda, furiosi, l. humanitatis, de impuber. Cod. in lex facta, de vulg. §. quæ ratione, de pupill. in tertia, militis, l. militis etiam, §. de militar. testamen. P. ¶ Diuiditur ¶ hæc vulgaris, in expressam, ta- citam & mixtam: quarum distinctionem ex formulis substitu- endi venari oportet. Formulæ vulgariter substituendi sunt, Si no. uerit institutus esse heres, si non possit esse, si moriatur ante aditam hereditatem, si non nascatur. Et istæ formulæ negatiue conceptæ respiciunt institutum. Aliæ vero respectu substituti, efferuntur affirmatiue, vt, Heres esto, vel substituo. Fit etiam verbis commu- nibus vulgaris, vt in reciproca & militari, vt in l. iam hoc iure, l. Lu- cius, l. centurio, de vulg. P. In summa, ex his duo colliguntur casus, quibus prospicitur per substitutionem vulgarem: vnus, quo in- stitutus nolit esse heres, alter, quo non possit, l. 3. C. de hered. instit.

Hinc